

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛІНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної
роботи **Патрісія МИХАЛЬЧЕНКО**
28 серпня 2024

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ
ступінь бакалавра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),
освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

Програму розроблено та внесено: Миколаївській національній університет
імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Рускуліс Лілія Володимирівна, професор кафедри
української мови і літератури, доктор педагогічних наук, професор

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол від «26» серпня 2024 року №1

Заступач кафедри української мови і літератури (Лілія РУСКУЛІС)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року №12

Голова навчально-методичної комісії (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «27» серпня 2024 року №11

Голова навчально-методичної ради (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Академічна доброчесність» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «014. Середня освіта (Українська мова і література). Мова і література (англійська)».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: науковий стиль сучасної української літературної мови; закономірності мовленнєвої поведінки відповідно до ситуації спілкування, сфери діяльності; практичні навички оволодіння науковим мовленням із метою створення висловлювання та ефективного його виголошення; принципи академічної доброчесності.

Міждисциплінарні зв'язки: стилістика сучасної української літературної мови, основи наукових досліджень.

1. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1. 1. Мета: формування культури наукової мови; вироблення необхідних умінь та навичок роботи з науковими текстами різних жанрів; засвоєння вимог до композиційно-логічної структури усного проголошення результатів наукової розвідки; формування академічної доброчесності здобувача вищої освіти та з'ясування шляхів запобігання академічного плагіату.

1. 2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомити студентів із загальними ознаками наукового стилю, його підстилями; з'ясувати специфічні риси усного й писемного наукового стилю на усіх мовних рівнях; визначити принципи укладання наукових текстів та їхні ознаки; обґрунтувати методичні орієнтири роботи з різними жанрами наукових текстів; проаналізувати шляхи репрезентації наукових студіювань; з'ясувати зміст та предмет, структуру академічної доброчесності та її соціальне призначення; проаналізувати законодавче поле академічної доброчесності; схарактеризувати види та способи порушення авторського права й шляхи захисту авторських прав; визначити види й способи плагіату та особливості виявлення його; засвоїти методологію укладання бібліографії.

Програмні результати навчання:

РН2. Демонструє вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН7. Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН9. Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

РН10. Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності.

РН11. Виявляє навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснює необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН 16. Упроваджує комунікативну стратегію, тактику й техніку взаємодії з учасниками освітнього процесу, організовує їхню спільну діяльність для підвищення педагогічної майстерності.

ПРН 10. Має критичне мислення, творчо використовує вітчизняний і закордонний навчальний досвід, власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність у процесі формування стратегії саморозвитку та професійного самовдосконалення, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

ПРН 13. Аналізує, коментує, реферує і перекладає тексти різних стилів і тематики, демонструючи лексичну, граматичну і стилістичну компетентності; уміє здійснювати міжкультурну комунікацію і долати міжкультурні бар'єри на основі знання особливостей, цінностей, властивих культурам країн мов, що вивчаються, а також знання світоглядних засад, ментальних особливостей та онтологічних характеристик української культури.

ПРН 14. Уміє критично опрацювати джерела і здійснювати самостійний науковий пошук, у тому числі і з використанням емпіричних методів.

I. Загальнопредметні:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність до розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК3. Здатність усвідомити, критично осмислити й узагальнити досвід національного державотворення; висвітлювати специфіку становлення й розвитку історії України.

ЗК4. Здатність оперувати знаннями, що репрезентують зміст філософії як науки.

ЗК5. Здатність забезпечувати формування фізичної культури особистості, зміцнювати здоров'я здобувачів освіти.

ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК7. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК8. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК9. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здобувати навички й уміння, необхідні для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК12. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку.

ЗК13. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

ЗК14. Здатність до програмування, організації та поетапного проведення теоретичних досліджень, виконання експериментальної роботи й висвітлення здобутих наукових студіювань у виданнях різної категорії; самостійного провадження науково-дослідницької роботи; репрезентації отриманих результатів на наукових заходах на засадах принципів академічної доброчесності.

II. Фахові:

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

III. Предметні компетентності:

ПК 2. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ПК 3. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й створення зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Наукова мова – комунікативний феномен. Науковий стиль сучасної української літературної мови: загальна характеристика. Підстилі наукового стилю та їхні жанрові різновиди. Первинні та вторинні наукові тексти. Специфічні риси усного й писемного наукового стилю (фонетичний, лексикологічний, граматичний рівні).

Тема 2. Культура наукового тексту. Поняття «науковий текст». Принципи укладання наукового тексту. Ознаки наукового тексту. Композиційна структура писемного наукового тексту. Методика роботи з науковим текстом. Наукова стаття, тези. Наукова рецензія. Науковий відгук. Реферат, анотація на наукову роботу. Автореферат дисертації. Курсова, бакалаврська, магістерська робота, дисертаційне дослідження.

Тема 3. Культура усного наукового мовлення як базис професійної діяльності дослідника. Культуромовна особистість доповідача. Наукова доповідь. Етапи класичної схеми підготовки наукової доповіді. Науковий виступ. Наукові заходи як шлях репрезентації наукового доробку. Недоліки усного наукового мовлення. Презентації наукового виступу.

Тема 4. Академічна культура в закладі вищої освіти. Зміст та предмет академічної доброчесності та її соціальне призначення. Критерії визначення академічної доброчесності. Структура академічної доброчесності. Академічна культура й етика у вищій освіті. Академічна свобода й відповідальність усіх учасників освітнього процесу. Академічна доброчесність викладача – запорука доброчесності студента. Законодавче поле академічної доброчесності. Академічна доброчесність у Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Нормативно-правова база (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо) з дотримання академічної доброчесності в МНУ імені В. О. Сухомлинського. Основні прояви академічної нечесності та шляхи запобігання їй. Інтелектуальна власність. Авторське право. Види та способи порушення авторського права. Захист авторських прав.

Тема 5. Плагіат: види та способи плагіату. Основні правила використання оригінальних текстів. Виявлення плагіату. Антиплагіатні програми. Правила цитування й оформлення покликань. Національні правила оформлення бібліографічних покликань. Міжнародні стилі оформлення бібліографічних покликань. Особливості використання їх. Методологія укладання бібліографії. Робота з каталогами. Міжнародні онлайн-ресурси. Пошук інформації в усережжі. Наукометричні бази даних (Scopus, Web of Science та інші).

3. Рекомендована література

Базова

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТ 8302:2015 / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. К. :УкрНДНЦ, 2016. 16 с.
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>.
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
5. Клименюк О. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: підр. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. 398 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Пентиліук М. І., Гайдаєнко І. В., Окунович Т. Г. та ін. Навчально- й науково-дослідна робота студентів-філологів (реферат, курсова, випускна робота з української мови та методики її навчання): навч.-метод. посіб. для студентів. К.: Ленвіт, 2010. 120 с.
8. Рідей Н. М., Зазимко О. В., Кліх Л. В. та інші. Путівник у прикладну наукометрію: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 343 с.
9. Рускуліс Л. В. Академічна доброчесність: навч. метод. посіб. Миколаїв: СПД Румянцева, 2022. 86 с.
10. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2010. 216 с. (Серія «Альма-матер»).

11. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К.: НАДУ, 2008. 184 с.

Додаткова

1. Беляєв Ю., Стеценко Н. Науково-дослідна діяльність студентів у структурі роботи університету. *Педагогічний альманах*. 2010. Вип. 6. С. 188–191.
2. Бойко Р. В., Фролов М. О. Без компіляцій і плагіату! *Бюлетень ВАК України*. К., 2008. № 12. С. 11-13.
3. Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність : академічні та громадянські
4. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права. К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. 288 с.
5. Гапон Н., Худзічка-Чупала А., Лупіна-Вегенерт А. Ставлення студентів до виявів академічної нечесності: кроскультурний аналіз. *Вісник Львівського університету. Серія «Філософські науки»*. Львів, 2013. Вип. 16. С. 241-248.
6. Гунчак В. М., Чепига М. П. Кодекс честі викладача як перешкода академічній нечесності і поблажливості. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького*. Львів, 2011. Т. 13, № 3 (49). С. 14–23.
7. Дикань С. А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання. *Безпека життєдіяльності: всеукр. наук.-попул. журн.* К., 2007. № 5. С. 16-20.
8. Дробиш Л. В., Карпенко Ю. В. Дослідницька діяльність студентів як засіб якісної підготовки. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/32246/1/361-635-636.pdf>.
9. Дудик П. С. Стилїстика української мови: навч. посіб. К.: Видавничий центр «Академія», 2005. 368 с. (Альма-матер).
10. Євсєєва Г. П., Савицький М. В. Основні вимоги до якісного оформлення наукових публікацій *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*. Дніпропетровськ, 2014. № 8. С. 54-62.
11. Зянько В., Коваль Н., Журко Т. Основи науково-дослідної роботи: підр. Вінниця: ВНТУ, 2013. 143 с.
12. Іщенко Н., Ліпінська В. Лексико-граматичні домінанти наукового тексту. *Вісник НТУУ «КПІ». Філологія. Педагогіка: зб. наук. пр.* 2014. С. 32-41.
13. Клименюк О. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: підр. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. 398 с.
14. Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права у цифровому просторі України. URL: http://history.org.ua/JournALL/sid/sid_2013_21/6.pdf
15. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 5-е вид. К.: Видавничий дім «Професіонал», 2008. 240 с.
16. Копусь О. Організація науково-дослідницької діяльності студентів у професійній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури. *Українська мова і література в школах України*. 2015. № 3. С. 10–12.
17. Кравець Л. В. Стилїстика української мови: практикум: навч. посіб. для студ. філологічних спец. / за ред. Л. Мацько. К.: Вища школа, 2004. 199 с.
18. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.
19. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. К.: Кондор, 2009. 206 с.
20. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підруч. / за заг. ред. Л. І. Мацько. 2-ге вид., випр. К.: Вища шк., 2005. 462 с.
21. Набока Ю. Науково-дослідна діяльність студента як професійно орієнтована технологія. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/7_2010/45.pdf.
22. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
23. Онуфрієнко Г. С. Науковий текст у сучасному лінгводидактичному вимірі. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. № 1, 2012. С. 334-339.

24. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика: пробний підруч. для гімназій гуманіт. профілю. К.: Вежа. 1994. 240 с.
25. Пехота О. М., Єрмакова І. П. Основи педагогічних досліджень: від студента до наукової школи: навч.-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2011. 340 с. (Серія «Педагогічна освіта – XXI»).
26. Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. / за ред. Н. В. Стукало. Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с.
27. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: підр. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. 136 с.
28. Право інтелектуальної власності: акад. курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. К.: Вид. дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
29. Пшенична Л., Шевченко В., Шишкіна Н Термінологічна робота: науковий текст як джерело нових знань. URL: http://vlp.com.ua/files/02_38.pdf.
30. Рускуліс Л. Види навчально- та науково-дослідницької діяльності майбутнього вчителя української мови та шляхи їх упровадження в навчальний процес. Актуальні проблеми лінгводидактики: реалії та перспективи: матеріали Всеукр. науково-практ. конфер. (Херсон, 2016). Херсон: ХДУ, 2016. С. 138–141. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/4786>.
31. Рускуліс Л. Методична система формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови у процесі вивчення мовознавчих дисциплін: монографія / за заг. ред. М. Пентилюк. Миколаїв: ФОП Швець В. М., 2018. 420 с.
32. Семенов О. М., Фаст О. Л. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 220 с.
33. Сидорчук Н.Г. До питання про організацію науково-дослідної роботи студентів педагогічних навчальних закладів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. у 2-х част. Ч.-2./ редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2002. 531 с.
34. Симоненко Т. Педагогічні умови науково-дослідницької роботи студентів-філологів у ВНЗ. *Українська мова і література в школі*. 2010. № 3. С. 37–39.
35. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч. посіб. К.: Вища школа, 2005. 239 с.
36. Сучасна українська літературна мова. Стилістика / за заг ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1973. 588 с.
37. Хомаківський Є. І., Якобчук В. П. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 276 с.
38. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. Харків: Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.
39. Цехмістрова Г. С. Методологія та організація наукових досліджень: навчб посіб. 2-е видання, доповнене. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. 352 с.
40. Чередниченко І. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови. К.: Рад. школа, 1962. 496 с.
41. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підруч. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2002. 295 с.